

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

ח' ניסן התשע"ג, 19/03/2013

פקס : 02-5695342

לכבוד

פרופ' דוד האן

כונס הנכסים הרשמי

משרד המשפטים

ירושלים

א.נ. שלום רב,

הנדון: הסדר החובות המתגבש של אי.די.בי חברה לאחזקות בע"מ

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: התנועה), הריני לפנות אליך כדלקמן:

מכתב זה עניינו הסדר החובות ההולך ומתגבש של אי.די.בי חברה לאחזקות בע"מ (להלן: אי.די.בי אחזקות). התנועה קוראת לך להשתמש בסמכויותיך, ולעשות כל שיידרש על מנת שבמסגרת ההסדר לא יינתן פטור מתביעות לבעלי עניין ונושאי משרה באי.די.בי אחזקות, וכן על מנת שבתום ההסדר השליטה לא תיוותר בידי בעל השליטה הנוכחי. מצופה משומרי הסף להפעיל אמצעי פיקוח ובקרה מדוקדקים, במיוחד משום שלא הובהר האם ההסדר הנוכחי יחלץ את החברה – אשר מתנהלת תחת הערת עסק חי - מקשייה.

1. לפני מספר ימים פרסמה אי.די.בי אחזקות מתווה להסדר חובות מול נושיה. המתווה המדובר טרם הוגש לבית המשפט המוסמך, וטרם קיבל את האישורים הנדרשים מכוח סעיף 350 לחוק החברות.

על פי האמור בהודעתה של אי.די.בי אחזקות, לבעלי החוב של החברה ישולמו 405 מיליון ₪ במזומן. כמו כן החברה תנפיק לבעלי חובה סדרות אג"ח חדשות, בשווי של 1.565 מיליארד ₪. עם כניסת ההסדר לתוקפו יזרימו בעלי המניות לחברה 235 מיליון ₪, ובהמשך יזרימו 225 מיליון ₪ בתשלומים שייפרסו על פני שש שנים. מן הדיווחים בתקשורת עולה שההסדר כולל גם ויתור על זכות התביעה כנגד בעלי השליטה ונושאי המשרה ב-אי.די.בי אחזקות.

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 * العنوان للرسائل: ص.ب. 4207، القدس 91043 * هاتف: 02-5000073 * فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

יוזכר כי חובה של אי.די.בי אחזקות למחזיקי אגרות החוב שלה עומד, נכון להיום, על כ-1.8 מיליארד ₪. כמו כן יוזכר שבינתיים, במהלך המגעים לגיבוש הסדר החוב, נדחה תשלום הריבית למחזיקי אג"ח מסדרה ד' בגובה של 65 מיליון ₪.

2. על פני הדברים, ההסדר המוצע הוא בעייתי מכמה בחינות, ואף איננו נותן מענה לשורה ארוכה של תהיות.

הזרמת ההון הראשונית לחברה היא בשיעור נמוך למדי, כ-10% מהחוב. הרושם הוא שאף הזרמה זו תהיה תלויה, במידה רבה, בהסכמתם של נושים אחרים במעלה פירמידת אי.די.בי. בפרט נראה כי יהיה צורך לקבל את הסכמת נושיה של חברת גנדן, בעלת השליטה ב-אי.די.בי אחזקות, על מנת "לשחרר" את הכספים במורד הפירמידה אל בעלי החוב של אי.די.בי אחזקות. המחצית השנייה של ההזרמה פרוסה על פני שנים ארוכות, ובהעדר ערבויות אישיות מתאימות – לא ברור האם ניתן יהיה לאכוף בעתיד את ההתחייבות על בעלי המניות מבלי להיגרר להליכים משפטיים סבוכים, ממושכים ויקרים. מועד הפרעון של האג"ח החדשות נדחה בשנים ארוכות. לא ניתן פיצוי כלשהו בדמות ביטחונות ראויים, שיוכלו לכסות על דחיית הפרעון לפרק זמן כה ממושך.

בד בבד, לא ברור כלל האם ההסדר מתייחס בפירוט לעתידה העסקי של החברה ולאפשרות שיקומה בעתיד הקרוב. כיום החברה מתנהלת תחת הערת עסק חי, ולא הובהר האם ההסדר הנוכחי משנה את פני הדברים. יתירה מכך, אי.די.בי אחזקות היא חלק מפירמידת אי.די.בי, אשר על פי פרסומים רבים מצויה כעת במערבולת של קשיים פיננסיים: על פי המדווח חובותיה של גנדן – בעלת השליטה ב-אי.די.בי אחזקות – עומדים על כחצי מיליארד ₪, וחובותיה של אי.די.בי פיתוח – הנכס העיקרי של אי.די.בי אחזקות – עומדים על כ-6 מיליארד ₪. השילוב של כל אלו מגביר עוד יותר את הצורך לבחון את ההסדר המוצע בשבע עיניים, לבל יוחלפו זכויותיהם הקנויות של מחזיקי אגרות החוב במה שעשוי להתברר כהבטחות שווא הכתובות על הקרח.

3. לצד כל זאת, התנועה מוצאת פגם מהותי בסעיף הפטור מתביעות, אשר – כך נראה – צפוי להיכלל בצורה כזו או אחרת בהסדר החובות של אי.די.בי אחזקות.

נוכיר כי אך לפני מספר חודשים נפתחה חקירה נגד נוחי דנקנר, בעל השליטה באי.די.בי אחזקות ויו"ר הדירקטוריון, בחשד להרצת מניות של אי.די.בי אחזקות. על פי המדווח דנקנר

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

נחשד בביצוע פעולות אסורות על מנת להעלות את שווי מניות החברה, ובכך להגדיל את היקף גיוס ההון בהנפקה.

מלבד זאת, קבוצת אי.די.בי – אשר אי.די.בי אחזקות היא חלק אינטגרלי ממנה - ביצעה בשנים האחרונות שורה של עסקאות מעוררות תמיהה: רכישת השליטה ב"מעריב", לכאורה מבלי שהיה לכך צידוק כלכלי ברור; חשד לקיפוח המיעוט בעסקת מכירת מכתשים-אגן לחברת כמציינה; הלוואת בעלים בסך 700 מיליון ₪ מדסק"ש ואי.די.בי פיתוח לחברת כור, בתנאים שנחזים כחורגים מאד מתנאי שוק; ומכירת בניין HSBC בניו-יורק במחיר גבוה במיוחד מחברת כור לחברת נכסים בניין. על חלק גדול מן העסקאות התריעה התנועה בזמן אמת בפני מקבלי ההחלטות, והן מחזקות את הצורך לבחון פגמים לכאורה אשר נפלו בהתנהלותם של פירמידת אי.די.בי, בעל השליטה בה – נוחי דנקנר, ונושאי המשרה מטעמו. בהקשר הנוכחי, נראה כי יש לא מעט סימני שאלה בלתי פתורים סביב עסקיה של קבוצת אי.די.בי – על כל שלוחותיה - בשנים האחרונות. עולה, אם כן, החשש שלא מן הנמנע כי פעולות כאלו ואחרות עשויות להקים עילות תביעה מגוונות, לרבות בגין הפרה של חובות האמונים והזהירות של נושאי משרה ובעלי מניות בקבוצה.

על רקע הדברים הללו, התנועה סבורה כי אין לעבור בשתיקה על הניסיון להתנות את הסדר החוב ב"תניית הפטור" – אותו סעיף אשר מוחק את זכות התביעה כלפי בעלי מניות ונושאי משרה. אין מדובר בפריט חובה, אשר הכללתו בהסדר החוב היא בבחינת פרקטיקה טבעית ומובנת מאליה. ההיפך הוא הנכון. פטור מתביעות נראה כסותר את תקנת הציבור, שכן הוא מאפשר לנושאי המשרה ולבעלי עניין אחרים לחמוק מאחריות לפעולות או למחדלים שנקטו בעבר, ואשר ייתכן מאוד שהביאו את החברה למצבה הפיננסי הקשה. מן הראוי הוא לאפשר לחברה ולנושיה למצות את זכות הגישה לערכאות. כפי שהוזכר לעיל, "עמוד עשן" גבוה וסמיך מיתמר מעל לאי.די.בי ומעל לראשם של בעלי המשרה ובעלי העניין בה, בעבר ובהווה. לא ניתן לנפנף את העשן באמצעות סעיף הפטור, ולהתעלם מהאש שאולי יצרה את העשן. יש לאפשר בירור משפטי מעמיק של השאלות שהוזכרו ושל שאלות אחרות, על ההשלכות הכספיות ואולי אף הפליליות שיש לכך.

4. מעל לכל, קשה להבין מדוע בעלי המניות הנוכחיים, ובפרט נוחי דנקנר - בעל השליטה ויו"ר הדירקטוריון, אינם נדרשים לוותר על מניותיהם. כיצד ייתכן שמי שעמד בראש אי.די.בי אחזקות בעת שעסקי החברה הידרדרו עד כדי שמיטת חובות דה-פקטו – ימשיך להחזיק במפתחות השליטה גם לאחר הסדר החובות?

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 * العنوان للرسائل: ص.ب. 4207، القدس 91043 * هاتف: 02-5000073 * فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

מצב כזה מנוגד לכל היגיון בסיסי. ממושכלות יסוד הן שכאשר חברה איננה מסוגלת לעמוד בתשלום חובותיה - השליטה בה צריכה לעבור לידי הנושים (כפי שכתבו לאחרונה פרופ' אסף חמדני ופרופ' ישי יפה בחוות דעת לפסגות). ברירת המחדל היא שבעלי המניות ונושאי המשרה, אשר תחת שרביטם נפגעו כספי הנושים, יפסידו את זכויותיהם ויורחקו מכל תפקיד בחברה. זאת ללא תלות בשאלה האם התנהלותם של בעלי המניות ונושאי המשרה מקימה עילת תביעה נגדם. כך היה מתרחש לוי החברה הייתה מקבלת על עצמה הליך פורמאלי של הבראה או פירוק. אין שום סיבה לאפשר עקיפה של הוראות החוק באמצעות הליכה במתווה של הסדר חוב. לכל הפחות, היה על בעלי המניות לרכוש מחדש את השליטה מידי בעלי האג"ח שלהם החברה צריכה להיות שייכת, תוך תשלום תמורה הולמת וברת-מדידה. אך במקרה של אי.די.בי אחזקות, אם לשפוט על פי ההסדר המוצע, דבר מכל זה לא יתרחש: החוב יקוצץ, וחרף זאת בעל השליטה וחברי ההנהלה ימשיכו לשבת על כסאם – ואף יזכו לחסינות מתביעות.

5. חשוב להבין כי הסדר החוב הנוכחי הוא בעל השלכות רוחב רבות, והשפעתו תורגש בכמה מעגלים.

ראשית, כמובן, להסדר הנוכחי יש השלכות ברורות ומיידיות על נושיה של אי.די.בי אחזקות. חלק מן הנושים הם אנשים פרטיים, שאף אותם אין לקפח חלילה. מעבר לכך, חלק ניכר מאגרות החוב מוחזק בידי הגופים המוסדיים, ונרכש באמצעות כספי החוסכים. מכאן שגם הציבור הרחב, אשר הפקיד את חסכונו בידיהם האמונות של הגופים המוסדיים, הוא בעל אינטרס ברור ומובהק בכל מהלך שקשור להסדר הנוכחי. לציבור הזה אין שם ופנים, אך דווקא בשל כך – אין לשכוח אותו.

שנית, אי.די.בי אחזקות איננה עומדת לבדה. החברה היא אבן מרכזית בפירמידת אי.די.בי - קונצרן האחזקות הגדול בישראל, אשר מוטת השליטה שלו נפרשת על חברות ריאליות ופיננסיות רבות. מצבן של כמה מחברות האחזקה העיקריות בפירמידת אי.די.בי, כפי שהוזכר לעיל, איננו מן המשופרים. ייתכן מאד שאף הן יציגו לציבור בתקופה הקרובה הסדרי חוב כאלה ואחרים. יש לתת את הדעת גם על כך.

וחשוב מכל: אי.די.בי אחזקות היא, כאמור, חלק מקונצרן אי.די.בי, שחקן רב עוצמה במשק. מכיוון שכך, ההסדר הנוכחי עתיד להיות אבן דרך בהתפתחותו של שוק ההון הישראלי. כל שחקני המפתח עוקבים בשבע עיניים אחר כל שלב ושלב בהסדר החוב הנוכחי. התנהלותם של כל הגורמים שהיו מעורבים בהסדר תשמש מורה-דרך להתנהלותו העתידית של שוק ההון. דווקא משום כך, הגופים האמונים על שמירת כספי הציבור, שומרי הסף שמחובתם להגן על

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 * العنوان للرسائل: ص.ب. 4207، القدس 91043 * هاتف: 02-5000073 * فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

האינטרס הציבורי – חייבים למלא את תפקידם כראוי. בל נשכח: נורמות וסטנדרטים שייקבעו כאן – ישמשו אמת מידה לכל הסדר עתידי.

6. אנו פונים אליך על מנת שתשתמש בסמכויותיך בכדי לעקוב מקרוב אחר הסדר החוב ההולך ומתגבש, ולהשפיע ככל שניתן על תוכן ההסדר ברוח העקרונות האמורים. אנו קוראים לך לעשות כל שניתן על מנת למנוע שילוב של סעיפי פטור בהסדר החובות, וכן למנוע מצב שבו בעלי המניות – ובפרט בעל השליטה - ישמרו על המניות שבידם. זאת בוודאי כל עוד לא שולמה תמורה הולמת וברת-מדידה, הן בעבור הפטור והן בעבור שימור השליטה. יוזכר כי הינך מוסמך, מכוח סעיף 57 לתקנות החברות (בקשה לאישור פשרה או הסדר), התשס"ב-2002, להגיש את עמדתך או להתייצב בכל הליך הנוגע לאישור הסדר חובות.

אנו קוראים לך להגן על עניינם של נושי אי.די.בי אחזקות, להעלות את כל סימני השאלה הנחוצים ולוודא שההסדר המתגבש יהיה צודק וראוי. אנו קוראים לך להשתמש בכל הסמכויות אשר נתונות לך על פי חוק, בכדי להביא לציבור המחזיקים הסדר חוב טוב יותר. הסדר שיתבסס על ההנחה הראויה לפיה חובות צריך לשלם, ולא על ההנחה הפסולה לפיה חובות אפסוד לשלם. הסדר שיבטיח כי מי שמפר את התחייבויותיו – ישלם מחיר, ולא הסדר שיבטיח למי שמפר את התחייבויותיו פרסים ומתנות. הסדר שידאג לטובתם של החוסכים אשר הלוו את כספם לחברה, ולא הסדר שידאג לטובתם של בעלי חוב המחפשים כל דרך לחמוק מתשלום חובם. הסדר שישמר את זכויותיהם המשפטיות של הנושים ומחזיקי אגרות החוב, ולא הסדר שיעניק חסינות לבעלי השליטה ונושאי המשרה.

7. התנועה שומרת לעצמה את הזכות לפעול בכל דרך משפטית הקנויה לה בכדי להגן על ציבור החוסכים.

8. לתגובתך המהירה, נודה.

בכבוד רב,

נילי אבן-חן, עו"ד
מנהלת מחלקת כלכלה ומחקר

צרויה מידד-לוזון, עו"ד
היועצת המשפטית